

L'IGNORANCIA

REVISTA CRÓNICA

ORGA Y XEREMIES D'UNA SOCIEDAT DE MALLORQUINS.

A Palma, cada número. . . . . 2 cèntims.
 Fòra de Palma » . . . . . 2 1/2 »
 Números atrassats » . . . . . 4 »

Sonará cada dissapte, si té vent à sa flauta.

S'envian es números à domicili, tant à dins Ciutat com à ses Viles, pagant per adelantat à s'Administració (Cadena de Còrt n.º 11), 1 pesseta à conte de 16 números.

SA RAHÓ Y ES RAHONÉS.

Sant Juan en lo Evangèli de demá mos diu que Cristo-Jesus seguia predicant à n'es séu pòble amb aquestes y semblants paraules:

«¿Qui de vòltros me trobará en pecat?»

«Si lo que jò vos dich es vè, ¿perque no heu creys?»

«Sa gent de Déu ascolta sa paraula de Déu; y vòltros no l'ascoltau perque no sou de Déu.»

«En veritat vos dich qu'aquell qui ascoltará sa méua doctrina, no morirá jamay.»

Però aquell pòble rústich y protèrvo, à falta de rahons per contestá, l'omplia d'impropèris y fins y tot s'arriscava à cuhí reble per apedregarlo.

Mil vuit cents cinquanta anys han passat ja desde qu'axò succehia y encara no s'ha perduda sa llevó d'aquella casta d'enrahonadós, y sovint, sovint, à dins Mallorca mos trobam amb ses matexes.

No es possible predicá la veritat sense qu'es *despreocupats* de mala fè, en llòch d'esposá reflexions ingènues, peguin quatre brams y apedreguin à n'es qui la proclamán.

Vaja per ecsemples: Un escriptó catòlich, honra de ses lletres balears, net de tota casta de misèria, plè de caridat en vés del pròxim, té es noble coratje de estampá es séu nòm baix de ses doctrines de la Veritat, arrancant es desfrès amb à que s'impur materialisme pretén passá per sant y virtuós.

¡Bona l'haurá feta!

Qualsevòl non-èns d'aquests qu'acopan ses oreyes perque no los entrin ses paraules de la Veritat, li replicará amb forsa d'arrieses y pernetjará es sentit comú; y tapantse sa cara amb sa má esquerra, amb s'altra malavetjará tirarli pedres.

Y es malentrañats autors de grosseries estampades, de més à més, encara s'atrevenen à presentarsè tots ufanosos devant sa séua cateyfa de rahonés incre-

duls, y parodiant vilanament ses divines paraules de s'únich Homo-Just que ha vist la tèrra, ells à si matexos se diuen innocents y s'esgargamellan tot cridant.—¡Noltros som es qui tenim sa missió d'illustrá es pòble; qui mos ascolta à noltros va p'es bon camí!

Però el real Profeta ja los condemná diguent que sa séua boca put com à carn de vas, y que sa séua llengo sòls se destaxina forjant vituperis y calúmnies.

¿Los voleu conexe? Mirau amb à qui van y tòst sabreu qui son. No n'hi ha cap d'ells que s'acòst à Déu; casi tots tenen venuda sa séua ànima; malanats esclaus del Rey de la mentida, s'irritan y encabotan negant à fòrsa de sofismes ses clares veritats que Déu mateix ha revelades.

Emperò quantra sa Rahó Catòlica no hey val tot es podè d'ets enrahonadós més enfurits, y quant més la volen afoná, entre mitx de ses maleytes ones, més la veym que sura.

Axò de llansá sutja à sa cara des sol per apagá sa séua llum, es loqueria; sa mateixa sutja los plou tota demunt, y los fá més cegos. ¡Malanats increduls!

Y al contrari: ¡Benaventurats aquells qu'ascoltan ets apostols de la Veritat, perque Déu va dí: «qui los ascolta à ells, à mi m'ascolta!»

¡Ditxosos tots aquells qu'amb còr humil y sens enrahoná observan sa Doctrina del Señor y la publican per donarli gloria, perque Ell los va prometre que no morirán eternament! (*)

MOSSEN LLUCH.

(*) Hem acabat sa tasca que mos haviem imposada. Lo pòch qu'hem gosat dí sobre ets Evangelis ha estat en so desitx de fé un bé à n'ets ignorants de bona fè.

A n'aquells que digan qu'aquest no era es llòch de tractá assuntos tan sèrios, los contestam que cada dia veym 'diaris molt formals jugant à vèrbes ses còses més sagrades; y vaja un cas per s'altre.

Pòch mos coneguèren es qui varen creure que es nostro setmanari sòls era *per fé riure*.

A-Dèu y à reveure.—M. LL.

LO QU' HAN MESTÉ ES PAGESOS.

II.

Sa nit siguent, encara es missatjes no havien enrevoltat es fòch, y s'Ogué y es Cabassé ja estaven embotonats per acabá à puñades una disputa que tenien entre mans.

OGUÉ.—¿Que no heu entens? Es Battle, encara que sia parent téu, no 's més qu'una cubertora des Secretari per tapá es séus embuys. Ja ley dirás que jò heu he dit. Es sòu que li passa la Vila no basta per fé sa fortuna qu'ha feta d'ensá qu'es aquí. Si ells no rob.....

Amb axò entrava l'*Onclo Toni* qu'encara vá arribá à temps de sentí part d'aquell escàndol, y amb molta prudència los fé assèure, los doná un cigarro per hom, y los reconciliá fins à darse sa maneta.

ONCLO TONI.—Ja heu veys, atlots. Si me torb' un pòch més à vení, anaveu à ferne una de ses vòstres, que tal volta heus hauria costat cara, per una còsa de que ninguns n'haurieu trèt profit. Es rumbo que seguiu en ses vòstres converses y disputes no pòt dú res de bò. S'homo may ha de disputá de lo que no sab ni entén, ni ha de dí mal d'es qui no estan presents, per sa rahó de que no 's pòden defensá. Es qui marmulan fan es papé des traidors qui pegan per derrera. D'es marmulá vé es mentí y d'es mentí es no essè homos de bé: y qui no 's homo de bé es un miserable. ¿Perque no conversau de còses que sien profitoses à tots y no fassen mal à nigú?

CABASSÉ.—Señó, y de qu'hem de conversá?

ONCLO T.—¿De qué? De sa llaurada qu'heu feta avuy. ¿Voleu que comensem are mateix?

TOTS.—Si, señó.

ONCLO T.—¿Que ja heu passat el rosari?

L'AMO.—No, señó. D'ensá que posaren es cassinos en es pòble y hey predicaren aquells ciutadans..... Jò voldria qu'el dimo.....

ONCLO T.—Basta, basta. Atlots, se-
ñauvós que no més es feyna d' un quart.
Per lo señal . . . . .

Veys, ara ja tenim aquest bé davant.
Es una equivocació grossera creure que
sa llibertat de cultos que vos han pre-
dicada consisteix en no fé oració; enca-
re qu' es cert qu' es qui la predican no 'n
fan may perque no tenen fé. ¡Si voltros
los coneguesseu com jò, no 'ls escolta-
rieu!

PORQUÉ.—¿Mos vòl dí amb que con-
sistex sa llibertat de cultos?

ONCLO T.—Un' altre dia vos ho es-
plicaré. Avuy hem de parlar d' un altre
còsa que vos interessa més. ¿Quines con-
dicions ha de tení una llaurada per essè
bona?

L' AMO.—Cabassé, à tu 't tòca res-
pondre.

CABASSÉ.—Ha d' essè fonda, no ha de
fé llobes, y sa tèrra ha de quedá girada
de mòdo que sa de demunt vaja devall.

ONCLO T.—Ben dit. ¿Y còm lograrás
tot axò?

CAB.—Amb una arada bona y bestia
de forsa.

ONCLO T.—Tens rahó. S' arada de que
vòltros vos serviú ¿pòt fé tot axò?

CAB.—Me parex que sí.

ONCLO T.—¿No has reparat que per
esment qu' hey posis quant llauras ro-
man molta tèrra sense girá demunt de-
vall?

CAB.—Sí, seño; però axò no 's pòt re-
mediá, perque dependex de qu' hey ha
tèrra qui 's gira dues vegades.

ONCLO T.—Si llevasses s' orea de s' ar-
rada, de sa part esquerra, y llaurasses
voltant, voltant, remediarias aquest de-
fecte; ni tu ni es bestia passariau tanta
pena; ni rompriau tantes oreyes en sos
batuts que feys pegá à s' arada quant
girau, y l' amo cuhiria més blat, perque
sa tèrra quedaria més ben preparada.

PORQUÉ.—Y té rahó l' Onclo Toni. Es
Mestre de s' escola deya lo mateix quant
jò hi anava, y una vegada heu fé prová
à n' es fiys de l' amo de son Boira; però
cap d' ells ha seguit es séu consey: tots
llauran còm son pare.

CABASSÉ.—¡Y qu' han de seguí! ¡Que
sab es Mestre! ¿A na que surt llaurá vol-
tant? Vosté, Onclo Toni sabrá més lletra
que jò; però de llaurá, no. Ja n' ha co-
ranta que manetx s' arada y no tench
enveja à nigú per fé un solch dret.

ONCLO T.—Ara no tractam de fé solchs
drets. Per axò hey ha regles que tal ve-
gada es Mestre de s' escola les sab y tu
no, que bravetjas de comes primes. Nòl-
tros disputam de trèure una llaurada
milló, amb méns còst y manco trabay.
Jò 't faré veure qu' es llaurat de Mallorca
no 's es milló, ni 's més barato, ni 's men-
s dificultós. ¿Que respondries si jò 't digués
qu' Amèrica vatx veure un homo qui
llaurava voltant, seya molt descansat de-
munt s' arada y lletgia un diari que li

deya ò li enseñava es mòdo de fé aquell
trabay més bé y amb manco fatiga?

CABASSÉ.—Que va de broma?

PORQUÉ.—Idò, sent Mili, heu poreu
creure. Es Mestre mos enseñava estam-
pes amb arades pintades, y demunt una
hey havia un homo assegut qui fumava
amb una pipa. ¡Allò eran dos cavalls
qu' hey tiraven! ¡Bé 'n giraven de tèrra!
Feyan més feyna amb un' hora qu' es
vòstro parey amb un dia. També mos
enseñava una máquina de vapor qui lla-
rava sense arada. També.....

CABASSÉ.—Si no callas te xaparé es
cap amb aquesta estella. ¿Que sabs tu,
mocós, d' arades ni de llaurá?

PORQUÉ.—Idò, sí. Mos ho esplicava y
altres còses que no 'm recordan perque
hey vatx aná pòch. Sempre deya que po-
riem llaurá milló y cuhirem més blat.

ONCLO T.—Y deya molt bé. Sa des-
gracia está qu' es Mestres predican y
ningú els escolta, perque 's pagesos son
còm Sant Tomas. Heu voleu tocá amb
ses mans. Y còm trescan pòch y estu-
dian manco es séu ram, perque molts
gastan es temps en pòrros-fuyes, pas-
setjant sa mula ò es cavall, son còm es
cranchs. Ja 'n pòren du d' invencions
profitoses, no 'n van à veure cap. Axò
de lletgi llibres ò diaris d' Agricultura,
te pòch such; si fos encalentirse es cap
en partits per essè de s' Ajuntament y
sèure en es banch en dia de festa, y
pèrde es temps y sa llavò à ses cases de
la Vila, ja seria altra còsa. Heu de sebre
que à Mallorca serèm pòbres fins que
surtirèm de sa rutina y trabayarèm axí
còm es forastés qui mos fan sa compe-
tència, riguentse de nòltros y tenen ra-
hó. S' arada mallorquina s' ha de per-
feccioná; axò no vol di que totes ses
tèrres s' hajen de llaurá voltant, ni mé-
nos colcant. Segons ses feynes s' es me-
té ses eynes. Lo que nòltros tenim, no
es del tot dolent; però pot essè milló, y
hem de procurá qu' heu sia.

Atlots, es hora d' aná à dormí. Fins
demá vespre. ¡Alèrta à comensá ni aca-
bá ses disputes à puñades! Bona nit.

Tots.—Bona nit tenga.

HONOR JUSEP
de Calandria.

MONEDA FALSA

QUE A N' EL CEL NO PASSA.

—¿Aynés, que ja estás filant?

Toca: Dexa sa filoua:

Vina à aciarirme sa coua

Y resarém mentres tant.

Convé mirá cualque estona

Per ses animetes nostres...

Si ja has passat la corona,

Podrém di es sèt Parenostres

De Sant Jusèp.—Tira envant:

Señet, y digues davant.

—*Pare nostro, vos qui estau
En tot lo cèl...*—Are passa
Na Bèt... ¡Vaja una filassa
Que mostra! ¡Quin vestit blau
Més preciós! Valdria més
Que pagás allà hont deu,
Y no engronsás p' es carrés
Tanta estofa. ¡Bona creu
Ne deu dú d' ella en Miquèl!
¡Pobret!—... *Com se fá en lo cèl.*

—*Nostro pá de cada dia.....*
—¡Ca! Es séu homo no es gens bó
Per pentinarli es gran tò.....
¿Y que 'n dirém de sa fia?
¡Sabs si aquesta botigueta
D' aquí prop pogués parlar!
Sabria enquestes doná
D' ella, y dirnos si va drete
Com un ganxo ò com un fus.
—*De tot mal. Amen Jesus.*

—*Pare nostro, vos qui estau.....*
—¡Bona casta d' aná drete!
Més torta que l' áspi. ¡Oh fieta!
Ell ja ha arribat à un grau
Que tothom hey té que dí.
¡Vaja una coca més blana
Que es sortida na Juana!
¿No t' en vares teme ahí
Des plors que feya? ¡Quin bèl
Més fort!... —*Com se fá en lo cèl.*

—*Nostro pá de cada dia.....*
—¿Vols di que hi va havé atupada?
¿Y com s' es enamorada
D' aquesta eyna? Més valdria
Que es qui li fá sa traveta
Prengués s' axada en ses mans
Per no viure esquena drete,
Y dugués pá als séus infants;
Que fam, no 'n pòden dú pus.
—*De tot mal. Amen Jesus.*

—*Pare nostro, vos qui estau.....*
—Es veynats ja 'n fan gazetes:
Llogá hi pòden cadiretes
Dia d' encarnat y blau...
¿No 'l veres, dilluns passat
Quant vengué devés les nou?
¡Ja 'n duya es séu còs de brou!
No s' agontava de gat:
Ple de such fins à sa rèl
Des cabeys.—... *Se fá en lo cèl.*

—*Nostro pá de cada dia.....*
—¿Has vist? Parlau dels ausents,
Totduna los veys presents.....
¡Gès! Na Nò los fá de tia.
¡Quina altre trica-faldetes!
Sa cara de figa fió
Sempre ha fet. ¡Si tu com jò
Coneguesses ses braguetes
D' hon es sortit aquest llus!
—*De tot mal. Amen Jesus.*

—*Pare nostro, vos qui estau
En lo cèl.....*—¡Quins emblavins!
S' han tancat de part de dins.
¿No has sentit rodá sa clau?...
Bé fan. Al manco qui passa
Es nas no s' ha de tapá,

Ni veu sa brutó que hi há
Dins casseua. Fins à plassa
Arriba s' oló de fèl
Que put.—*Com se fá en lo cèl.*

—*Nostro pá de cada dia.....*
—Na Bèt ja torna... Una sárria
En lloch de tanta fanfàrria
Milló à son còs li escauria.
¡Ses còses, com se componen!
Ara tòca à sa botiga...
¡La sents? No sé que m'hi diga;
Y es de dedins no responen...
Com que li fassen s'ermús.
—*De tot mal. Amen Jesus.*

—*Pare nostro, vos qui estau.....*
—Fan es sort per conveniència,
No li volen dá llecència
Perque veja es séu sarau.
De segú l'ha coneguda
Sa fiya, y no está per rebre:
¡Bona llebra correguda
Es sortida per no sebre
Si es sa mare!... No hey ha vel
Anit.—*Com se fá en lo cèl.*

—*Nostro pá de cada dia.....*
—¿Y no 'm dirás com heu fan
Per podè aná tan en gran,
Y fé tanta mossonia?
¿Has vist, fieta, aquella má
De tumbagues y anells d'ò?...
¡Gès! J'ha tornat à tocá...
Pareix que li menan pò.
Güep!... Güep!... Ja li lladra es cus.
—*De tot mal. Amen Jesus.*

—*Pare nostro, vos qui estau.....*
—¿Com heu fan? Jò no 'u sé. Diuen
Males llengos que tots viuen
De sebre tirá bé es dau.
Es cusset, que sents que lladre
No té ses ungles com ells
Y quant lladre, mos diu «lladre.»
D'aquí surten ets anells,
Llensols, vestits, cobricèl,
Y tot.—*Com se fá en lo cèl.*

—*Nostro pá de cada dia.....*
—¡Bé! Ells ja 'u trèuen des neixe.
Es séu Padri ja va creixe
Dins l'art de la pilleria.
Si no fós perque quant rés
No m'agrada marmulá,
Jò te podria contá
Còses que son de lo més
Farestes... ¡Señó, m'acús!...
—*De tot mal. Amen Jesus.*

—*Pare nostro, vos qui estau.....*
—Ja han ubert... Aquí hey há còsa.
Messions gòs que los fá nosa;
Axò ns acabarà en pau.
¿Sents quina llengo més fresca?
Tot es veynats ja s'en riuen...
¡Jesus; quines còses diuen!...
Y éll calla. ¡Vaja una bresca
Sense cera y sense mèl
Qu' es éll!—*Com se fá en lo cèl.*

—*Nostro pá de cada dia.....*
—S' homo are vé amb una estaca
A cercá sa dòna maca,
Y sa séua hermosa fiya.
¡Ell passa determinat!
Ja n'hi haurá d'esclips y esclips.
¡Ola! Es fas j'ha comensat;
Com que senta ploure cops:
Se donan lleña per l'ús.
—*De tot mal. Amen Jesus.*

—Digués un Crech en un Déu.
—No mos posem amb ningú.....
—Després de morts, cadascú
Haurá de dá'l conté séu.....
—¡Quin escándol! ¡Quin bordell!.....
—No la podrá capturá.....
—Per moltes que ni 'n don ell,
Ella hey tornarà demá.....
—A ca vey no hey ha cus, cus.....
—*Perdurable. Amen Jesus.*

—Es Parenostros resats
A Sant Jusep gloriós
Sian perque Déu piadós
Perdon los nostros pecats.
—Ja s'atura en es portal
En Toni es municipal.....
—¿Pregunta es renou ahont es?.....
—Señoret, noltros resávem
Es temps que mos pentinávem,
Y no hem vist ni sentit res.

P.

XEREMIADES.

La guèrra que fa à sa Filoxera sa Comissió de defensa establerta per iniciativa particulá, ara va més encesa y més resolta que may.

Sa Comissió acordá s'altre dia, qu'una de ses còses més necessaries per sortirne amb la séua era *fé doblés*, y ha trobat es medi de ferne, propositant à tothom que tenga viñes, que pach sa reduhida cantitat d'una pesseta cada any, per corturada.

Y aquests dies sa Comissió mateixa es anada à Manacò y à Felanitx, à veure si acceptavan es séu pla; y es manacorins y felanitxés heu han trobat una còsa molt ben pensada; y la còsa va envant.

Un' hora ò altre s'havian de convence es pagesos de lo molt qu'els interessa no dexá entrá s'animaló. ¡Sabs quina diferencia hey va de vendre es ví à dotze ò quinze sous, com aquests anys passats, ò vendrerlo à devés *coranta*, com l'han pogut vendre enguañy la major part!

¡Per aquí, per aquí! Ja val més axò, que empatxarse de política.

**

Un ignorant conegut nostro, de geni un poch raro, y molt aficionat à fé estadístiques y números, no ha fet falta cap dia d'aquests à n'es novenari de Sant Jusep, à la Sèu; y de ses obser-

vacions qu'ha fetes, creu porerne treure un estat de ses 1500 persones qu'ha calculat à uy qu'hey assistexen cada dia, classificantles d'aquesta manera, segons s'intenció que les hi fa assistí:

	Persones.
Per vici ò poques feynes....devés	300
Gent que may dexa lo que 's diu un <i>dia de moda</i> .....devés	200
Estornells jovensans qu'hey van per guaytà y mouré ses atlo- tes, y riurese d'es predica- dó.....devés	150
Atlotes que à escuses des nove- nari van à resá à Sant Jusep perque les fassa la gracia d'en- viscá un estornell.....devés	333
Mamays y ties qu'hey acompa- ñan ses atlotes, per no dirles que nó.....devés	200
Per aná à senti cantá <i>Mortales</i> <i>aliento</i> .....devés	40
Per fé es novenari amb profit y bona devoció.....devés	277
	1500

No creym qu'aquests càlculs sien d'allò més exactes; però, ben mirat, poria essè que no estassen del tot fora de lloch.

**

¡Amigo! no tot poren essè alegríes en aquest mon.

Unes señores fadrines molt de bé, y molt d'ones de ca-séua, tengueren la setmana passada una desgracia y un *distento* que cuydá enmalaltirles: han passat es trastorn de veure morí la setmana passada, despues d'una penosa malaltia... ¿may diriau qui?...

—¿Son pare... ò sa mare?...—¡Ca!

—¿Un germá... un nebotet?...—¡Tampòch!

—¿Un tio... una cosina?...—¡Manco!

—¿Ydò?...—¡¡Un moxet, qu'era sa alegría de la casa!!

S'animalet s'en haurá pogut aná de aquest mon, aconhortat. Figurauvos que el colgáren ben tapadet, perque suás; el vetlàren uns quants vespres; hey féren aná es manescal, qu'apurá es recursos de sa ciencia; y quant es pòbre moxet no tengué remey, qu'hagué exhalat *el último suspiro*, hey aná es fusté de la casa à prenderli mida p'es baullet; llavò l'amortayaren, y el s'en duguèren à enterrá, fent sa llagrimeta, dins un jardí de fora-porta.

No vos poreu figurá es buyt qu'ha romás à dins la casa.

¡Pòbres señores! Les acompañam amb el sentiment.

**

A sa botiga de Can Lassalle, devant Sant Nicolau venen uns rodets amb una veta aplegada plena de números, que serveix per midá es bous y altres bisties, faxantlosho p'es còs; y es número

